

A 38. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:

Számítási kérdés: 18·8 év múlva. **Földrajzi kérdés:** Babahegy, Asszonyhegy. **Történelmi kérdés:** Athinai Simon; Gritti, kinek kormányzóságát ellenezte, 1532-ben kivégeztette. **Természettudományi kérdés:** Ostor-mán bangita (viburnum opulus). **Méretani kérdés:** T = 2173·08 m.² **Számrejtély:** Magyarország.

Helyesen fejtették meg: Halmi Gyula, Enökl Gyözö, Bohrandt Lajos, Kárász Géza, Reich Zoltán, Rosenberg Ignác, Ráth Kálmán, Hübner János, Kutlik Félix, *Acs Nagy István*, Herresbacher Dénes, Chabada Jenö, Miröczky János, Fiedler Kálmán, Miröczky Arpad, Lindtner Mátyás, Michaletzky Vilmos, Erdösi Boldizsár, Weisz Ferencz, Grünbaum Jenö, Friedmann Jenö, Pétery Gyula, Deutsch Ignác, Káva Jenö, Zoltán Emil, Wolf Aladár, Taussig Sándor, Doroghy Pál, Fekete Gyula.

A kitüzött könyvjutalmat, Flöck Károly: «Nala és Damajánti» cz. munkát *Acs Nagy István* főgimn. VI. oszt. tanuló nyerte el Szolnokon.

SZERKESZTŐI TELEFON.

H. P. Ön azt kívánja, hogy «A esasi átka és halála» című *állatéposzából* beküldött mutatónyíról mondjunk bírálatot. Ime: Eposza hősnének füle és farka van; az

Kitünö magyar ifjusági iratok:

- Arany ABC.** Irta Lajos bácsi (Baröti Lajos áneve). Pompás színnyomatu képpel, színny. számos szöveggel és sikerült kétsoros versekkel. Ily lenyes kiállításban ABC képekönv még nem jelent meg. —
A cirksuban. Kartonizott szép képeskönyv, vidám apró versikékkel ellátta Lajos bácsi. —60
Baröti Lajos. Képeságok. 47 pajkos gyermekesny. Jaakó, Cserepy stb. 217 művészi caricaturával. Diszkötésben. — 1.50
Andersen legszebb meséi. Baröti Lajos fordításában, számos képpel ékesítve. Színnyomatu vászondiszkötésben. — 2.—
 Ugyanaz ölesöb kiadás, színes czimképpel. — 1.50
Bechstein összes meséi. Egyedül teljes magyar kiadás. Ford. Baröti Lajos. Pompás kiállításban, 5 remek színes képpel. — 1.50
Ezeregyéj. Arab elbeszélések. A magyar ifjuság rész. áldolg. Baröti L. 150 pompás képpel, remek színnyomatu vászondiszkötésben. — 2.40
 Ugyanaz ölesöb kiadás, 150 képpel színes kötésben. — 2.—
Grimm testvérek legszebb meséi. Magyaritá Baröti L. 120 képpel. Színnyomatu remek vászondiszkötésben. (A legszebb, legdiszesebb magyar kiadás) — 2.40
Baröti Lajos. Addig jár a korsó a kútra, míg el nem török. Elbeszélés az érettebb ifjuság részére Napoleon háborus korából. Magyarra fordította Baröti Lajos. Ot színnyomatu képpel. — 1.20
Harc az indiákkal. Érdeklésztö elbeszélés Amerika újabb történetéből. Irta Baröti Lajos. Vonzó czimképpel és 4 remek színnyomatu képpel. Kötve. — 1.20
A hajótöröttek kalandjai. Marryat kapitány Rüstig Zsigm. cz. elbesz. nyomán írta Baröti Lajos. Színes képekkel. Diszkötésben. — 1.20
Robinson Crusoe vízontagságos élete és kalandjai. 45 művészi szöveggel. Magyarban a legszebb kiadás. Campe nyomán átdolgozta Baröti Lajos. Elegáns színes czimképpel, kötve. — 1.40
 Ugyanaz diszkötésben, 45 szöveg-, azonkívül 4 pompás színes képpel és színnyomatu képtábláján egész vászondiszkötésben. — 2.—
Münchenhausen báró esodálatos kalandjai szárazon és vizen. Doré Gusztáv 141 eredeti rajzával. Diszköt. A legszebb magyar kiad. — 2.—
A klasszikus ókor legszebb hősmundái. Schwab, Grimm, Preller és mások nyomán. Irta Akantusz Viktor, 12 színes remek képpel és számos szöveggel. Érettebb ifjuságnak és minden művelt ember részére. Pompás színnyomatu vászondiszkötésben. — 2.—
Marlitt. Aranyos Erzsike. Fialat leányok számára áldolgozta Rudnyánszky Gyula. 4 nagy, azonkívül 37 kisebb szöveggel. Igazán hiánypótló mű, mert a magyarban alig van fiatal leányok számára való ajándékkönyv. Remek színnyomatu, egész vászondiszkötésben. — 2.—

ROZSNYAI KÁROLY könyvkiadónál,

Budapest, IV., Múzeum-körút 15. sz.

Bárki által hirdett új vagy használt könyv vagy kóta ugyanazon az áron kapható. Árjegyzék ingyen.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

ön époszának se füle, se farka. — «A rombadölt vár». «Midön szives felkérését, t. i. küldjem be ismét «A rombadölt vár» című költeményemet, olvastam, újra *remény* derengett fel keblemben. Amde ez csak hiü remény lehet s ki tudja, vajjon nem mondhatom-e el:

Remény volt az, mely messzeségben Csalóka szemmel rám mosolygott».

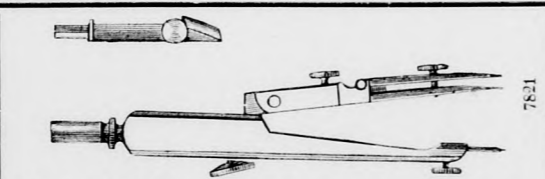
Mi tudjuk: Mondja el bátran! — Sch. F. Pécs. Tanulmányoescájá, «A lengyel szabadságharcz emléke költészetünkben» csinosan van megírva, de nagy baja, hogy történeti vonatkozásoknak, okfejtésnek, eszterikai boncolásnak abszolút híjával van. Meg kellene emlékeznie a magyar és lengyel nemzet között fennálló történeti szimpátiáról: a magyar közvélemény viselkedéséről, az országgyűlés hangjáról (Deák, Kölcsey) a szabadságharccal szemben; arról, hogy költőink lelkében mily alakban érett és nyilatkozott meg amaz említett szimpátia. Ehhez forrásműveket kell olvasnia: a lengyel szabadságharccal, Kosciuszko Tádéról stb. *Adatokat és tényeket!* Ezek ébresztik aztán a gondolatokat és fejlesztik a magas eszterikai tárgyalást; ezek hiányában nem eszterizálást, de üres frazeológiát szolgáltat az író. Az illetén szikrányi újat sem mondó, élhetetlen tartalom-reprodukálások, melyek csak a szép stílus érdemével dícselkedhetnek, rontják meg az eszterika hitelét. Óvakodjék ettől minden ifjú, ki komoly tudományos irányban akar dolgozni és magvasságra törekedik. Viszont az ön művecskéjét, ha a megjelölt alapokon átdolgozza, szivesen közöljük, mert tárgya valóban szép és tanulságos.

A KÖZÉPISKOLAI MATHEMATIKAI LAPOK

VI. évfolyamának első száma

a következő tartalommal jelent meg: Vázlatok a matematika történetéből. — A háromszög ötödik nevezetes pontja. — Különbefélek. — 21 kitüzött feladat. — Az érettségi vizsgálatok tételei. — 18 megoldott feladat. — A csillagos ég.

Mutatónyírszámokat szivesen küld a kiadóhivatal:
Budapest, VI., Hunyady tér 11.

CALDERONI és TÁRSA

váci-u. 30. BUDAPEST, kishid-u. 8.

Ajánlanak svájci rajszerszözöket finom kivitellel svájci modor szerint készítve,

iskolai rajszerszözöket, szemüvegek és orrosiptetök, mennyiségtani, természettani, láttani, villanyos és vegytani készülékek, színház és tábort látcsövek, szoba-, ablak- és fűrdöhőmérök, fényképezet készülékek.

Képes árjegyzékek kívánatra bérmentve küldetnek.

Hirdetések felvétetnek a kiadó-

hivatalban, Budapest, IV. ker.,

Egyetem-utca 4. sz.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap.

ELÖFIZETÉSI ÁRAK:	SZERKESZTI	SZERKESZTÖSÉG:
Negyed évre... 1 frt 20 kr.	Dr. RUPP KORNÉL	Budapest, IX., Soroksári-u. 31.
Fél évre... 2 frt 40 kr.	fügymsnásiumi tanár.	KIADÓHIVATAL:
Egész évre... 4 frt 80 kr.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.	Budapest, IV., Egyetem-utca 4.
<i>Megjelenik minden vasárnap.</i>		<i>Kéziratokat nem adunk vissza.</i>

ISKOLAI TRADITIÓK.

Traditio alatt itt az elődök dicséretre méltó tetteinek és jó szokásainak tisztelését és utánzását értem, mert ha van valami az iskolai életben, a mi összeköti a multat és a jövőt, úgy bizonyára ezen traditóban rejlı finom szálak azok s ezeknek nem szabad elszakadniok. Nagypapánk, apánk szelleme szól hozzánk ezekben azon iskola falai közt, melyeknek ők is tanulói voltak s ez tiszteletet követel tőlünk, melyet külsöleg csak úgy mutathatunk ki, ha az ő nyomaikban járunk. Ebben rejlik jó szokásaink, erkölcsi értékünk és hazaszeretetünk titka s ez az, a mi élteti e földön a magyar szellemet.

Tekintsünk csak körül és nézzük, miként becsüli meg tanuló ifjuságunk ez örökségét, az iskolai traditioakat és miként adja át azokat épségben tartott bizományok gyanánt az utána jövő nemzedékeknek.

A debreczeniek megkoszorúzzák Csokonai, a szegediek Dugonics szobrát; a sárospatakiak évenként kijárnak Széphalomra, hogy áldozzanak Kazinezy emlékének; a nagyváradiaik fölkeresik Rulikovszky sirját és leröjék kegyeletüket a magyar szabadságért elvérzett lengyel hős iránt; a veszprémiek ellátogatnak Csermáknak, a híres magyar dalokat szerző cseh muzsikusknak sírmelekéhez; az aradiak minden október 6-ikán fölmennek a magyar Golgothára és leborulnak «az aradi tizenhárom» emléke előtt; az iglóiak és a szolnokiai dicsöitö dalokat zengenek, mikor az ott elesett honvédekre gondolnak; a löcsei fáklyás zenével vonulnak az ottani honvédszobor elé, de fölkeresik és megkoszorúzzák a branyiszköi hősök sirját is. De a löcsei tanulók kegyeletemesak a holtak előtt hajtja meg lobogónkat,

hanem megtiszteli az élöket is. Ez év márczius 15-ikén, mikor a nagy idök 50-ik évfordulóját ünnepeltük, a löcsei diákok zenekara éjjeli zenével tisztelte meg azokat a még ott élö agg harcosokat, kik részt vettek a hősi küzdelemben. Említsem-e, hogy ezek örömkönyveket sirtak, mikor az ifjuság e gyöngéd figyelemmel meglepte öket?

Soroljak-e föl még több ismert traditioát? Említsem-e a budapestieket, kik Kossuth sirhalmat virágozzák fel? Megnevezem-e azon nagyjainkat, kiknek porai felett halottak napján az egyetemi hallgatök emlébeszödeket tartanak? Vagy azokat, kiket rendesen egy költöi lélek szokott elvezetni Ercsibe, a nagy emberbarát, Eötvös sirjához? Az oda zarándokolök élöneknek egy dalt és szemükben bizonyára ott csillog a könyesepp is, melyet a költö és jó barát kér a hálás utódoktól!

Felsoroljak-e minden iskolát, mely hagyományként kapta elődeitö, hogy bizonyos napokon kegyelettel gondoljon azokra, kiknek csak a hálás utökör köszönheti meg azt a szolgálatot, a mit hazánkért tettek?

De vannak másféle, az iskola falai közt maradó traditioak is. Egyes intézetek tanulói szorgalommal művelik magukat az egyházi és világi ének gyakorlásában; a debreczeni cantus és a kolozsvári kath. énekkar régóta híresek. Másol évtizedek óta kitünö iskolai zenekar működik; ismét másutt híresek az ifjusági játékok, vagy újabban a tornakörök, zenei matinée-k, a hangversenyek, stb. Említsem-e az ismert önképzököröket, hol neves írök próbálgatták szárnyaiukat? ... De hogyan lehetne e néhány sorban mindenre kiterjeszkedni?

Legyetek ti is, fiatal barátaim, méltök elődei-

tekhez s e szép tradíciókat adjátok át ti is az utálatok következőknek. Sőt többet tegyetek ennél: szaporítsátok a hagyományokat. Ránduljatok ki, ha közeletekben vannak, minden évben az új millenniumi emlékekhez és rendezetek ott egy kis hevenyészett ünnepet. A kis deákok, ha megnőnek, ebben is utánozni fognak benneteket. Ez folyton ébren tartja benneteket a nemzeti öntudatot, melynek sohasem szabad elszunnyadnia. A magyar sohasem lehet biztosítva arról, hogy nem vár rá több megpróbáltatás, hisz ismeritek történetét és tudjátok, hogy az egy örökös harc a létért, melylyel — ha nem került is ki mindig győztesnek belőle — mindig megmutatta, hogy magában bírja a fenmaradás erkölcsi tényezőit. Erre tanítanak tradícióink!

Sohase feledjük el tehát elődeinket s az ő tevéteiket, mert — a hogy a költő mondja — «csak törpe nép feledhet ős nagyságot, csak elfajult kor hős elődöket; a magyar eljár ősei sirlakához s gyűjt régi fényvel új szövétneket!»

Dr. Sárffy Aladár.

A JÉG-SPHYNX.

12

Irta Jules Verne. Fordította Gaal Mózes.

Ez az éber álom nagyon felizgatott. Nem tudtam tovább aludni. Felugrottam, s a hajó hátsó részére nyíló ablakot leeresztettem. A hajó fedélzetén egy árva lelket sem láttam, csak Huntot, a ki a kormánykereket forgatta.

Lassankint nyugodtabb lettem. Újra lefeküdtem, de a filemben még sokáig esengett az álomkép panaszos szava:

— Szegény Pym! ... Pymről nem szabad megfeledkezni!

Reggelre elmosódott a kép . . . az álomkép ideig-óráig tartott csak az emlékezetemben.

Aznap újra megmérte Guy kapitány a földrajzi fekvést. 81° 21' szélesség és 42° 5' hosszúság alatt voltunk. A «Jane» is ugyanezen a ponton volt január 14-dikén, hol mi december 20-dikán. A Bennet-szigettől csak huszonnégy órai út választott el.

Ez alatt az idő alatt semmi különös dolog sem történt. Bezzeg annak idején a «Jane» fedélzetén igen sok feljegyzésre méltó epizódról emlékezik meg a «Jane» naplója. A legnevezetesebb a Pym Arthur és Dirk Péter vakmerő bátorsága és önfeláldozó készsége. A naplójegyzetek szerint így történt:

Délután három óra tájban egy hatalmas jég-tábla úszott a «Jane» közelében, a jégtáblán óriási jegesmedve ült. Guy Vilmos kapitány leeresztette a legnagyobb csónakot. Pym Arthur, Dirk Péter, a később siralmas sorsra jutott derék Patterson ültek bele a csónakba.

A medve tizenöt láb hosszú, óriási állat volt. A golyók nem terítették le a szőrnyeteget; sőt annyira feldühösítették, hogy a jégtábláról beleugrott a tengerbe és a csónak felé úszott. Már-már elérte, s bizonyára felfordította volna, de e pillanatban a vakmerő Dirk Péter a fenevadnak hátára ugrott, s hosszú kését a hátába szúrta.

A medve ekkor megfordult s vitte magával a meszticzet. A csónakban ülők köteleket dobtak feléje, s Dirk Péter abba kapaszkodva újra visszakerült a csónakba. A rengeteg állatot is felhúzták a «Jane» fedélzetére.

Térjünk vissza a «Halbrane» útjára.

A gyors tengerár tovább ragadta ezéja felé.

21-dikén a napméret szerint 82° 50' szélesség, 42° 20' nyugoti hosszúság alatt voltunk.

Ha valósággal létezik a Bennet-sziget, itt kell valahol a közelben lennie. És valósággal létezett, még pedig ugyanazon a helyen, a hol Pym Arthur mondja.

Este hat óra tájban így kiáltott fel az egyik matróz:

— Szárazföld balról!

XV. FEJEZET.

Bennet szigete.

A «Halbrane» a déli sarkkörtől számítva nyolczszáz mérföldnyi utat tett meg, míg Bennet szigeté megpillantottuk. A legénység meglehetősen ki volt fáradva, mert a szélesend miatt hatalmasan kellett evezniök, s a «Halbrane»-t a csónakkal vontatták. Pihenőre volt szükségük.

West Jem gondoskodott arról, hogy a hajóórség szigorúan és hajszálnyí pontossággal teljesítse kötelességét. Ilyen gyanus vidéken szükség volt a legnagyobb vigyázatra. Az ágyúk meg voltak töltve, a kartácsok, fegyverek, pisztolyok kéznél. Nem feledkeztek meg arról, hogy a «Jane»-t minő katasztrófa érte Tsalal szigetén; már pedig a Tsalal-sziget alig volt távolabb innen, mint hatvan mérföldre.

Az éjszaka nyugodtan telt el. Napfelkeltekor sem láttunk egyetlen csónakot sem a sziget körül. A sziget partján hire-hamva sem volt fekete-arczú bensülöttnek. Bennet szigete lakatlan volt, épen úgy, mint akkor, mikor Guy Vilmos kapitány kötött volt ki rajta.

Bennet szigete szakasztott olyan, mint a minőnek Pym Arthur festette le: sziklás, hepe-hupás talaj, egy lieunyi területű, kopár földdarab, a vegetációnak nyoma sem volt rajta.

A «Halbrane» a szigettől mintegy mérföldnyire vetett horgonyt.

Guy kapitány egy pontra mutatva így szólott hozzám:

— Jeorling úr, látja ott keleten azt a hegyfokot?

— Látom, kapitány úr . . .

— Nem hasonlít az valami óriási gyapot-gönyöleghez?

— Úgy van, szakasztott olyan, mint a minőnek Pym Arthur írja le.

— Ott kell partra szállnunk, hátha valami nyomára találunk ott a «Jane» utasainak, ha esetleg a Tsalal szigetéről sikerült elmenekülniök.

Néhány kábelyre feküdt tőlünk az a sziget, hova tizenegy évvel ezelőtt Pym Arthur és társai kiszállottak. Csakhogy a «Jane» hajósai sokkal nyomorúságosabb helyzetben voltak a szigetre szálláskor, mint mi. Legfeljebb az új matrózok zúgolódtak, morogtak egymásközött; a régi matrózok nagyon megelégedettek voltak.

A «Halbrane» kapitánya ezt a szigetet szinte elnyelte szemével; ámde volt még valami a hajón, a ki még feszültebb figyelemmel nézte . . . Hunt, a derék matróz.

Mióta a «Halbrane» a sziget előtt horgonyt vetett, nem is tudta lehúyni a szemét, kerülte az álom, s egy pillanatig sem fordult el a parttól.

Mielőtt Guy Len a szigetre készülő csónakba szállt volna, West Jemnek erősen a szívére kötötte, hogy vigyázzon különösen az új matrózokra, s ha a csónak egy fél nap mulva nem tér vissza, küldje a másikat felkeresésére.

— Legyen nyugodt, kapitány úr — viszonzá West Jem. Négy matrózra van szüksége a csónak hajtására, vigyen négyet az újak közül, még pedig a leggyanusabakat, s úgy aztán elejét vesszük minden bajnak. Derék tanács volt, a kapitány is kapott rajta. Az izgága Hedrne-t és három ezimboráját rendelte a csónakba; Hunt kérte, hogy öt tegye a kormányrúdhöz; kívülök a kapitány, a csónakmester és én ültünk bele. Az volt a Guy Len szándéka, hogy Bennet szigetet kipuhatóljuk.

Negyed óra alatt már megkerültük a hegyfokot, továbbad egy kis öbölre bukkantunk, s ott hama-

rosan kikötöttünk. Hunt oly bámulatos ügyességgel kormányozta a csónakot, hogy szinte gyanuba fogtuk: hátha járt már ezen a vidéken.

A fővényes parton voltunk nemsokára. A kapitány két matrózt a csónak mellett hagyott, hogy őrködjenek, mi többiek elindultunk, hogy a szigetet keresztül-kasul bejárjuk.

Hunt ment elől, nem szólott senkihez egy szót sem. Én a kapitánnyal és a csónakmesterrel beszélgettem. Valósággal úgy tűnt fel a dolog,

mintha Hunt lett volna a kalauz, a ki a szigeteeskének minden zegézugát ismeri.

A talaj sivár, egészen terméketlen volt, a hajótöröttek itt bizonyára meg nem élhettek volna. Ha Guy Vilmos kapitány és társai ide menekültek Tsalal szigetéről, itt bizonyosan éhen veszttek.

A sziget közepén egy halmoeska volt, annak a tetejéről az egész szigetet beláthatuk kényelmesen. Nem láttunk semmi különöst, a miből arra következtethettünk volna, hogy emberek tanyáztak itt.

Elhatároztuk, hogy a partvidéket alaposan felkutatjuk. A mint a dombról lejöttünk, Hunt megint elől járt, mintha csak megbeszéltek volna jövele a dolgot, hogy ő lesz az útmutató.

Kémlelve nézett körül, le-lehajlott, mintha a földön valamit keresett volna.

Egyszer csak megáll, a földre mutat. S ime az elszórt kövek között egy darab, már rothadófélben levő fát pillantunk meg.

— Emlékszem! — kiálték fel — Pym is mesélt erről a fáról, valamely hajónak lehetett az alkotó része. Ni, még most is látszik rajta a faragás.

— Úgy van, — jegyzé meg melán eltűnődve a kapitány — szegény Vilmos bátyám még egy teknősbéka alakját is kivette rajta annak idején . . . ezelőtt tizenegy esztendővel.

A KAPITÁNY EGY PONTRA MUTATOTT.

— Nos hát, egyéb nyomra már nincs is szükségünk. Kétségtelen, hogy a «Jane» utasai itt jártak, hogy ez a sziget Bennet szigete. Most akár vissza is térhetünk a hajóhoz, hogy folytassuk tovább az utat Tsalal szigetére, ott találjuk majd meg azokat, a kiket keresünk.

— Úgy van . . . úgy . . . Tsalal szigetén — dörögő mintegy magához beszélve a kapitány.

Tovább folytattuk az utat. A kopár szigetet köröskörül végtelen tenger ölelte magához, a távolból a hullám karja ringatta a «Halbrane»-t. Dél felé néztünk, de semmi jel sem mutatott arra, hogy ott szárazföld van, csak tenger . . . tenger mindenütt.

Hunt folyton a földre nézett, jobbra-balra kémlelt, állhatatos makaességgel keresett valamit. Neki kellett valamit találnia. Tíz lépéssel járt folyton előttünk. Egyszer csak hirtelen megállott, s intett a kezével, hogy siessünk oda.

Egy pillanat múlva már mellette voltunk.

Lehajolt a földre s egy darab fa-lapot vett fel. Szinehagyott, fakó jószág volt az. Iszonyú nagy, kérges tenyerével végigsimogatta, innen és túl tapogatta, mintha valami betűformát keresett volna rajta.

A tölgyfa-deszka mintegy öt-hat láb hosszú és hat hüvelyk széles volt. Nyilván valamely nagy, több száz tonnás hajónak a része lehetett. Eredetileg fekete színre lehetett festve, de a ráarakódó szenny elfedte egészen.

Találgattuk, hogy vajjon minő részén lehetett a hajónak; ezen közben Hunt tapogatta, vizsgál-gatta, s vastag ujjával egy-két betűre mutatott, melyet a deszkalapon kiérezett . . . Véssett, nem ráfestett betűk voltak, az ujj hegyével végig lehetett rajtok tapogatni.

A kapitány leguggolt a földre, s kezébe vette. A következő betűket érezte ki:

A N

L E P O L

«JEAN-LIVERPOOL! . . .» Annak a hajónak a része, melyen Guy Vilmos tette meg a merész utat. Az az egy-két hiányzó betű nem akadályozhatott meg minket abban, hogy a két nevet leolvassuk.

Guy Len kapitány ajakához szorította a deszkát, s a szeméből kicsordult a köny.

Az ő bátyja hajójának egy roncsa volt a kezében . . . A tenger árja ide sodorta.

A kapitány meghatottságát némán, megindultan szemléltem, vártam, míg lecsillapodik. Hunt sólyom-szemei is csodálatos módon csillogtak, soha így nem, mint most, mikor délfelé nézett merően . . . dél felé.

A kapitány felállott.

Hunt vállára kapta a tölgyfa-deszkát és mi csendesen folytattuk az útunkat a hajóhoz.

Visszatértünk oda, ahonnan elindultunk, s aztán csónakunkra szállva, nemsokára a «Halbrane» fedélzetén voltunk.

Rögtön nem indulhattunk el, mert nem fújt kedvező szél, arra pedig nem vállalkozhattak

volna a matrózok, hogy a hatvan mérföldnyi úton evezővel hajtsák előre. Emberfeletti munka lett volna.

A kapitány elhatározta, hogy holnapig várunk, hátha kedvező szél jön segítségünkre.

Hajnali három óraker könnyű szellő keletkezett, ebben bizakodtunk, hátha reggelig megerősül.

December 23-án reggel fél hétkor szedte fel a «Halbrane» a horgonyt, s folytatta dél felé az útját.

A szellő, fájdalom, nagyon gyenge volt, a vitorlák nem dagadoztak, hanem petyhüdtlen csapódtak az árbozrudakhoz. A tengeráram, a mint erről meggyőződünk, dél felé hajtotta a hajót. Ebben tehát szerencsénk volt. Ha azonban a szél nem erősül, harminczhat óra előtt aligha érjük el Tsalal szigetet.

Megfigyeltem a tenger színét, s feltűnt nekem, hogy nem olyan sötétkék, mint a minőnek Pym Arthur festi; a tenger állatai sem tetszettek olyan fantasztikusoknak, mint Poë regényében olvastam. Egyébiránt megvallom, hogy már első alkalommal a képzelő tehetség alkotásainak tartottam volt, s létezésükben nem hittem.

A mint az egyik padon ültem és Poë Edgar könyvét olvastam, fél szemmel folyton Huntra néztem, ő is gyakran tekintett reám lopva.

A hajó körül minduntalan czethalak vetődtek fel a tengerből; fényes vizsugarakat lövöldöztek; a levegőben pedig egész csapat albatros csattogtatta a szárnyait; úszó jégábláknak se hire, se hamva.

A szellő azonban még mindig csak szellő maradt, s a napot könnyű ködfátyol borította el.

Este öt óraker tűnt el Bennet szigetének utolsó körvonala is a távol ködében. A «Halbrane» aznap igen rövid utat tett meg.

Az iránytű alig mozdult el a helyéről; minden órában megnéztük. A tenger mélységét is gyakrabban megmértük, de fenéket nem találtuk, pedig a csónakmester kétszáz fonál hosszú zsinógot eresztett le. Egyetlen szerencsénk az volt, hogy az áram, ha lassan is, de folyton dél felé vitte a hajót. Óránként alig félmérföldnyi utat tehattunk meg.

Hat óraker letűnt a nap. Ködfelhőbe burkolózott. A gyöngye szellő is elült végkép. Aggódva gondoltunk arra, hogy esetleg más irányú heves szél, avagy éppen vihar támad, s akkor aztán mitévők leszünk?

Éjfél tájban erősebb szél kerekedett, s a «Halbrane» aránylag gyorsan haladott előre.

December 24-dikén: 83° 2' szélesség; 43° 5' hosszúság; vagyis a «Halbrane» már csak húsz tengeri mérföld távolságra volt Tsalal szigetétől.

Csak hogy délben újra elállott a szél, mindazonáltal este hat óra és negyvenöt perc múlva Tsalal szigetét jelezte az ér.

Mihelyt a horgonyt leeresztették, a kapitány kiadta a rendeletet, hogy az ágyúk, fegyverek megtöltve készen álljanak, s az őrszemek vigyázzanak. Így aztán nem félhettünk attól, hogy örözetlen pillanatban támadják meg a «Halbrane»-t.

Hunt egész éjjel nem esukta be a szemét.

XV. FEJEZET.

Tsalal szigete.

Az éjszakát nyugodtan töltöttük. A sziget felől nem jött egy csónak sem, a parton egy lelket sem vettünk észre. Ebből azt következtettük, hogy a benszülltek a sziget közepén laktak, s a hajó közeledését nem vették észre. Poë regényéből tudtuk, hogy Pyméknak három órai utat kellett megtenniök, míg a sziget fővárosába érkeztek. A «Halbrane» Tsalaltól mintegy három mérföldnyire vetett horgonyt, a tenger ott tíz fonálny mély volt.

Hat óraker felszedtük a horgonyt s egy korallszigetkeig haladtunk előre. Onnan a szigetet jól lehetett látni.

Tsalal szigete mintegy kilenc-tíz tengernyi mérföld hosszú lehetett — erről Pym Arthur nem szól semmit — szaggatott, nehezen hozzáférhető a partvidéke, sok rajta a zöld sikság, itt-ott mérsékelt nagyságú halmok sorakoznak egymás végében. Semmi jel sem mutatott arra, hogy a szigeten emberek laktak.

Ki tudja, mi történhetett itt tizenegy év alatt? Talán a vérszomjas főnök, a ki a «Jane»-t romlásba döntötte, nem is él már? . . . Hát azzal a sok benszülltettel mi történt? Hát Guy Vilmossal és az angol matrózokkal?

Akkor a Tsalal sziget lakói életükben először láttak hajót és először fehérarézű embert; a hajót élőlénynek tekintették . . . Vajjon mi történhetett velök, hogy most reánk, s a mi hajónkra ügyet sem vetnek?

— Ereszszük le a nagy csónakot! — parancsolá izgatott, türelmetlen hangon a kapitány.

A parancsot teljesítették. Ekkor a kapitány így szólott West Jemhez:

— Jem, rendelj a csónakhoz nyolcz matrózt, a kormányrúdhöz állítsd Huntot; te itt maradsz a hajón, s félszemmel a szigetet, félszemmel a tengert vigyázd.

— Bizza rám a dolgot, kapitány! . . .

— Mi partra szállunk és Klok-Klok faluba igyekszünk eljutni. Ha addig valami történék itt, három ágyulóvéssel add hírül nekünk.

— Három ágyulóvéssel, egy-egy percznyi időközben, értem, kapitány.

— Ha estig nem térnénk vissza, küldj tíz jól felfegyverzett embert Hurliguerly vezetése alatt a másik csónakon utánunk. Megértettél?

— Meg.

— Te magad egy pillanatra se hagyd el a hajót, Jem!

— Szó sincs róla.

— Ha mi ott veszünk, s nem talál nál meg, akkor rád bízom a hajót, menj vissza a Falkland-szigetekre.

— Úgy fog történni minden, a mint parancsolja. A nagy csónakba jól felfegyverkezve helyet foglaltak a matrózok, köztük volt Holt és Hunt is.

Mikor már éppen indulóban voltak, oda mentem a kapitányhoz és kérdeztem:

— Megengedi nekem, kapitány úr, hogy én is önökkel menjek?

— Ha kedve van, szívesen, Jeorling úr!

Siettem a kabinomba, magamhoz vettem két-csővű vadászpuskámat, lőport, töltényt tettem a zsebembe, s én is beszálltam a csónakba.

Ugyanazon a helyen, abban a széles öblöcskében kötöttünk ki, a hol ezelőtt tizenegy évvel (1828 január 19-én) Pym Arthur és Dirk Péter.

Két matrózt ott hagyunk a csónakban, mi pedig megint Huntak a kalauzolása mellett felmászunk a sziklás parton s neki indultunk az ismeretlen szigetnek.

Méltán feltűnt nekünk, hogy a sziget talaja, mintha puszkaporos lávából képződött volna, egészen fekete volt. Fehér színt sehol sem láttunk.

Száz lépésnyire haladhattunk előre, midőn Hunt egy kiálló sziklahátra a gyík ügyességével kúszott fel, s aztán talpra állva vizsgálódva nézett körül.

Olyan volt az arczának a kifejezése, mint a ki nem tudja, hogy hányadán van.

— Vajjon miért csinál Hunt ilyen arczot? — kérde tőlem a kapitány.

— Hogy mit forgathat az elméjében, azt nem tudom, de ön is meggyőződhetett már arról, kapitány úr, hogy ez a Hunt minden tekintetben nagyon különös ember; magaviselete gyakran megfejthetetlen. Az ember szinte hajlandó volna őt is azok közé az «új emberek» közé sorozni, a kikről Pym Arthur mesél . . . avagy azt kell hinnünk, hogy ő már . . .

— Nos, hogy ő már? — veté fel újra a kérdést Guy Len kapitány.

Másra fordítottam a beszéd sorát, a nélkül, hogy az elkezdett mondatot befejeztem volna.

— Vajjon nem esúszott tévedés be a tegnapi napmagasság mérésébe?

— Teljességgel nem. Épen 83° 20' szélesség és 43° 5' hosszúság.

— Abban tehát nem lehet kétség, hogy ez a sziget Tsalal szigete?

— Nem lehet, ha ugyan Pym Arthur nem tévedett, mikor ezen a helyen kereste és találta Tsalal szigetét.

Az a sok sajátságos jelenség, melyekről Pym Arthur lelkesedve beszél: a fák, a különös alakú sziklák, a csörgedező patakok, az át nem látszó viz, mely a patakok medrében foly, mindezeknek nyomára se akadtunk. Egy csepp víz sem volt sehol, kopár, rideg talaj . . .

Hunt csak ment . . . ment elől, miként ha biztos cél felé törekedett volna. Mi pedig ösztön-zerüleg biztunk benne, követtük tétovázás nélkül. Olybá tekintettünk reá, mintha Cooper valamelyik hőse lett volna.

Embent sem találtunk sehol . . . a sziget belsejében sem. Vajjon e kietlen szigeten megtaláljuk-e a «Jane» hajótöröttjeit? . . . A hol emberi lény meg nem élhet, ők életben maradhattak-e oly hosszú ideig?

(Folyt. köv.)

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ.

Irtá: Kun Béla.

Édes anyánk halt meg! Hol a vigasz nekünk?
El nem zokogható fájdalomban égünk.
Omló könyünk árja zuhoghat, mint zápor,
Csepp az esupán lelkünk tenger fájdalomából,
Kétségverte szívünk révhez hogy is szállna,
Széttépve hitünknek fehér galambszárnya,
Czeltalan tengődünk, sirba veszve minden,
Pokol szörnye tört ránk, hol vagy erős Isten?!

Édes anyánk halt meg! Az egyetlen, drága,
Kertjében zöldült a béke olajága,
Ő nyújtotta felénk, ő értett meg minket,
Gyöngéden letörlé pergő könyeinket,
Becsülni tanulta véráztatta multunk,
S tőle a jövőért áldozni tanultunk,
Nagy királyunk szívét a miénkhez füzte,
Ó, mint mentünk volna érte harezzi tűzbe!

De már koporsónál mit érnek vér-rózsák?
Nem válthatjuk vissza, ez a zord valóság,
Vértenger ömölhet, cseppnyi az ő érte,
Ha egyszer már elhullt nagy szívének vére.
Nincsen elég könyünk, nincsen elég vérünk,
Remegve kérdezzük, mi is miért élünk,
Vergődő agyunkat gondolat elhagyja,
Nincs Magyarországnak többé édes anyja...

Nincs, ki oltalmazzon, nincs ki átöleljen,
Aggódó lelkünkbe bizalmat leheljen,
Hajnali fényt gyújtson égő szerelmével,
Ha körülünk ismét sötétlik az éjjel,
Nincs, ki védangyalként álljon ott a trónnál,
Kinek már a szíve maga élő oltár,
A hol ha tűz lobbant áldozati lángra,
Egy áldás fakadt meg: e nép boldogsága.

Édes anyánk halt meg, kiben a mi lelkünk
Isten által küldött szent mására leltünk,
Nemzeti erényünk ragyogott ő benne,
Mintha szülőanyja a magyar föld lenne;
Öröm, s bánat könnyét velünk együtt sírta,
Szívünkbe a nevét szímaranyal irta:
Honszerelem volt a nemzeti imája,
Ő volt a magyarnak első honleánya.

Édes anyánk halt meg! Szabadságunk öre,
Nem nagy birodalmak, szívünk királynője.
Szelid jóságra vált a hatalom nála,
Szeretetünk, hálánk volt a koronája,

Bár megsebzett szívvel hordta a keresztet,
Mindent adott nekünk, a ki mindent vesztett,
Földi koronáját égivel cserélte,
Boldogság-árasztás volt az egész élte.

Mint fekete árnyék, üldözte a bánat,
S mégis, ha egünkön öröm pirja támadt,
Levetette fátylát, fájdalmát előlte
S a mi ünnepünket elől üdvözölte.
Mosolyogva tűrte tövis-koszorúját,
Virággal hinté az örvendő nép útját,
Első a mi üdvünk, aztán az ő gyásza,
Ez a vértanuság legszebb glóriája!

Ó, az ő szent élte halhatatlan élet,
Az ördögnek gyilka angyalig nem érhet!
Hulló ártatlan vér a legszentebb harmat,
Melylyel a lélek nyer örök diadalmat.
Millióknak gyásza utat nyit az égbe,
S mintha minden csillag most csak azért égne,
Hogy az ő sírjára reménysugárt hintsen,
Velünk van a lelke s velünk van az Isten!

MAGYAR-MONDÁK.

A Tanulók Lapja számára írta Gaal Mózes.

Emese álma beteljesül.

Agg Zoárd jóslata hazug beszéd nem volt.
Hétszer újult meg a hold, s aztán még kétszer,
hogy Emese fiút szüle a világra.

Adaték pediglen Emese fiának Hadúr akaratja
szerint az *Álmos* név, de azért úgy hívták Nagy
Magyarországban, hogy a *Turul fia*. Mert nyil-
vanságos volt, hogy Hadúr magának őt kiválasz-
totta, s táltos szava szerint a jövőre reá nagy
reménnyel virradt.

Magyar ivadéki erőteljes, izmos, napbarnított
arcú legények valának. Puba kényelemnek
ártalmas maszlagját anyaédes tejből nem szívta
a gyermek, azután is, hogy nőtt, gyengévé nem
satnyult a sik rónaságon, félelmet nem ismert,
erejét megedzé vadakkal csatázva, hő melegétől
a napnak el nem bágyadt, tél fagya nem fogott
ki egykönnyen rajta.

És mégis köztük is kivált Ögyek fia.

Gyermek sorban is magyar gyermekek közt
játékban legyőzte valamennyi társát. Ő volt a
vezérök, ha sorba kiálltak s levegő madarát ijjal
czélba vették, vagy birokra keltek a harmatos
gyepen, s futó víz habjába úszva elmerültek.
Álmosal fölérni egy sem tuda köztük, de azért
irigység őket nem bántotta.

Hogyha néha napján, kődobó parittyán, vagy
fakardon, puskán összemarokodtak, és ökökre
mentek villogó szemekkel, égő ábrázattal, s kiki
magának az igazát kívánta: Álmos szétriasztá az
öltre menőket, csengő érczhangjával visszariasz-
totta, s mikéntha embernyi ember volna, bölesen
tett ő igazságot.

Abban megnyugodtak, kezet szorítottak, s a
békeség állott. Mely lelki örömmel nézte dali
fiát a szerencsés Ögyek. Benne ápolgatta földi
reménységét az egész nemzetnek, s ha beszélt
nagy múltáról, a hún diesőségről, Etele királynak
nagy birodalmáról, immár nem sohajtott, hanem
szította a gyermek szíve lángját, mely hamar

válik egykor ártalmadra. Hadúr szeret téged, s
nagy munkára szemelt már akkor ki téged, mikor
napvilágát meg sem pillantottad.

— Tudom apám, tudom.

— Kevésbe ne vegyed soha ezt az intést!
Őseid hazáját, ha majd el kell hagynod, egyedül
ne menj el, mert kevesen leszte; vidd el a hét
törzset, száznylez nemzetséget, de ne legyen
annak száznylez akaratja és ne legyen annak
hét vezére, fiam! Ha széthúz, szétbomlik, ha
egygyé forr, megáll, s Urdung gonoszsága sem
vesztheti el majd. Imhol a tanulság, a mit örök-
ségül ránk hagyott Etele. Vaskeze markolta
üstökét a húnnak, és nagygyá lett a hún Etelenek

FIAM, SZÓLÍT HADÚR.

kilobbant, és azontúl nem volt emberi hatalom,
mely onnan kioltta.

Történt pedig egyszer, hogy Ögyek apát a
mulandóság szele megcsapta, s érezte hamar
kimulását.

Szerette ő fiát sátrába hívatta s beszélt neki
bölesen, szívére kötötte végső akaratját:

— Fiam, szólít Hadúr, el kell hát búcsúznom.
Oda megyek, a hol Magyar apánk vár rám, s
várnak a többiek a híves berekben, kikről nektek
csak az emlékezet beszél. Ott föllelem őket, hún-
magyar apákat, s látom szemtől-szemben Etele-t,
a nagyot, a legnagyobbat, ki eddig köztünk ter-
mett. Reád marad a ház, reád a nagy család,
melynek eddig voltam apja: az Érd-nemzet.
Tisztességben, hirben eddig elsők voltunk, gondod
legyen rá, hogy utolsók ne légyünk, hanem
becsületben előbbre haladjunk. Öreg ember
vagyok, tanácsomat kövesd, mert ingyen sem

általa; mikoron pedétig ketté szakadt a hún:
rabszolgák férgéi mohón beléestek s darabokra
rágták.

— Egygyé forrasztom én a hét törzset, apám!

— Hadúr adjon erre módot s tehetséget, mert
nagyobb a munka, hogyssem hinnéd, Álmos. Úgy
áll az akarat hét ember szívében, mint a vadkan
hátán az ezernyi serte. Irigység, gyávaság, vissza-
vona, kétség feni kését mind az egyetértés ellen.
Hanem valamit még ez utolsó perczen, hogy ki
ne felejtsek apa-tanácsomból. Ha úgy esik min-
den, a mint Zoárd mondá, s honszerző utadra
viszed Magyar népét, s ad hadi szerencsét igaz-
ságos Hadúr; s ha kemény csatákban tiétek lesz
majdan Etele országa, mint apai örök: úgy
neveld e népet, hogy oldott kéveként később se
hulljon szét, hogy a mit szerezték harcra ter-
mett karral, tiétek maradjon s unokáitoké lesz
százados soron mindvégig a haza. Mert könnyebb

szerezni dicsőséget, fiam, mint azt megtartani, mit mástól elvettünk . . .

Ezeket mondotta Álmos apja halkán, s mikor elmondotta, szeme lecsukódott, és elaludt benne csöndesen az élet.

Érd nemzetségének Álmos lett a feje.

A míg gyermek vala, gyermekek közt első, mikor férfiúvá sarjadt, férfiaké. Ujjongva emelték vállaikra s mondák:

— Szavad megfogadjuk, sátradat megvédjük, s a merre te viszel, nyomodból eltérni nem lesz köztünk gyáva!

Nem sok idő telt el, s Nagy Magyarországon hire-neve ismert volt Ögyek fiának. Közelebb a törzsek vezérei jöttek, meg-meglátogatták, szavában megbíztak. Kabala tejénél szokat váltogatva, megerősödött a barátság közöttük.

Gyakran szóba hozták azt a csoda-látást, mely Álmost előre nagy dologra szánta, s kérdezték: mikor lesz? Mikor indul útnak?

Álmos pedig így szólt:

— Csak az időt várom, már nem soká késik. Hiába mondanám, magam sem hinném el, hogy maradásom van idehaza nékem. Álomban, imet-ten látom azt a földet, a hol hajdanában nagy Etele székelt, tudom, hogy az a föld a mi örökségünk, de várnom kell, a míg annyi magyar szive buzdul fel az útra, a mennyi nekem kell. Mert tudjátok meg azt hat törzsnek vezéri, hogy nehéz munkához ember kell a gátra; ha innen kiteszszük lábunkat, más helyen kósza, bitang néppé a magyar ne légyen, hanem fészket verjen, s miként a lombos fa gyökere szárait ezerfelé szépen ereszsze és azzal úgy megkapaszkodjék hazája új földén, hogy eget és földet rázó fergeget se tépje azt gyökerestül ki. Ezért vártam eddig.

Szólt a hat vezér:

— Álmos, ha ránk vártál, tudd meg, készen állunk!

Álmos boltozatos kebelében ekkor megdobogott a szív, s szárnyas szóval mondá:

— Hadúr úgy segítjen, most már nincs mért várnom, ha ti azt mondjátok, hogy követtek engem. Magyarok hét törzse volnánk: Előd, Kund, Ond, Tas, Huba, Tuhutum s jó magam; hét nagy törzsnek ura és messzeágazó száznyolez nemzetségnek. Karjaink erejét, ha mi összeszűszük, ki riaszt el minket? Hadúr . . . Hadúr . . . Hadúr, Álmos csak ezt várta, most már útra fel hát, Etele országa lesz a hadi zsákmány, Etele híreből szakítsunk virágot!

Igy kerekedett fel a Hét Magyar s velök a száznyolez nemzetség új hazát keresni Hadúr jó voltából . . .

Mikor az édes apánkat haza vártuk . . .

A «Tanulók Lapja» számára.

Ketten voltunk csak ébren: én meg a testvéreném, a többiek aludtak, gondtalanul, mélyen. A Józsi öcsém föl-fölsziszszent néha a bölesőben, megfordult a másik felére szegény, nagyott kapott a levegőbe, mintha az édes anyámat keresné, aztán a mint újra magán érezte a jó meleg vánkost, a dőczésre lassankint megnyugodott, szájába szorította a két ujját, szopta, szinte esemesegett bele — és újra elaludt . . . Lustán pattant meg olykor egy-egy szilánk a hepehupás vén kályhában, kialudt már a szoba melege, pedig betolakodott a garázda szél az ablak repedtes rámaín, meglíbbent az odaakasztott kendő — a boldogult anyám fejkendője — behallatszott a szobába a két diófa nyöszörgő suhogása, a kik ott vénültek meg a ház ablakja előtt; nem engedett a szél, megtépázta őket is amúgy kegyetlenül.

Ott kuporodtunk az asztal mellett ébren, az édes apánkat vártuk. A városba ment még a múlt éjjel gyalog, most már majd hazakerül, mert sohse' marad el sokáig. Nekem kalapot ígért, olyan sapkaformát, pirosat, a milyent a múltkor láttam azokon a katonákon, a mig végigszáguld-
tak a falun. Azt mondta a Teller Liza, hogy az ő urát is elvitték, de nemsokára megjön. A nénémnek meg piros keszkenőt hoz az apám, szebbet, mint a milyen a Kova Marié, mert azé a faluról való, Szágyról. Csak szebbet árulnak a városban . . .

S a mint sokáig vártunk, meggyöngült a szemünk, a nénémé gyorsan pislogott, mint a gyertyaláng, a mikor meghalni készül; de mégis erősen tagadta, hogy álmos volna, magam is rösteltem bevallani.

Egyszerre csak kotorászni kezdett valami a fal körül, vagy benn a falban, mintha reszelték volna, vagy mintha rágicsálás lett volna, el is némult, de akkor meg a konyha felől hallatszott újra, erősebben.

— Te, én félek, — suttogta a néném.

— Már megint mitől?

— Nem hallod?

— Mit?

— Jaj! talán kígyó jön, mint a múlt nyáron,

NEPTUN ÉS KISÉRETE.

a mikor a kemence tetején ültünk s a katlan táján kopogott valami, aztán kígyó dugta ki a fejét . . .

— Dehogyan is; megfagyott az már valamennyi; Ehős egér lehet, nem egyéb.

De magam is megszeppentem, olyan bátor gyerek voltam. Pedig tán zaj se volt, csak a mi megfeszített képzeletünk csal meg bennünket, most se tudom igazán. Megöleltük egymást, pedig máskor ritkaságszámba ment az ilyesmi, hanem mi mégse csodálkoztunk ezen: olyan jó testvérek voltunk.

Hogy az időt előljük, elmondtuk egymásnak a szép mesét, a mi a könyvünkben állt «A félignyúzott bakkecské»-t, a ki sohse akart jóllakni, a miért is megnyúzta a gazdája. Régi, kopott mese volt ez, már a másik lugom, a kisebbik is belekotyogott, ha hallotta, annyiszor eldaráltuk; de most új is volt, kedves is. Én a gazda pártján álltam, a néném a kecskét védelmezte. Hanem azért nem neveltünk ezen, eszünk ágába se volt.

Szóra került a részegember is, a kit az utca-
gyerekek úgy csúfolnak, hogy:

Hej Laboda, Laboda
Lábad ide, nem oda . . .

Ezt is könyvből tudtuk, annyira szerettük mi azt forgatni. Nem hiába is mondta a tanító, hogy minket szeret legjobban; de nem is tudott senki többet, mint mi ketten, ha csak a Csillik Peti nem, a kinek erdős volt az apja a mi falunkban.

Az ijesztő kopogás megszűnt, mintha a szél is fölkerelkedett volna, nem reesegett az ablak, a fák is megpihenhetnek legalább. Most már nem félünk egy szikrányit se, csak éhesek voltunk; már jó beleöregedett az este, a néném azt mondta, lehet már úgy tíz óra. Mi már úgy négy óra tájt délután ehettük meg a vacsorára kiszabott kenyeret: jó feketét, rozslisztből sültet, meg aszalt szilvát, a mit én szedtem ki a kemence fenekéről még a nyáron.

Hizelegni kezdtem a nénémnek, mert neki nagy hatalma volt, belenyúlhatott a ládafiába, a mióta meghalt az édes anyánk; hamarosan ráállt, pedig máskor csak a sirásra hajolt, olyan kemény szíve volt az áldottnak.

— Együnk diót is, te, — kértem a nénémet.

— Megismeri az édes apánk, ha hiányzik . . .

— Nem ám sokat, csak kettőt adj.

Hogy aztán a kettőből tizenkettő lett, annak se én voltam az oka, hanem ő; minek adott, ha egyszer baj volt! Ha keresik, meg is mondom; úgy fenyegetőztem, mikor már szuszogásig jól

laktam. De hát nem keresték, meg amúgy se mondtam volna meg, csak szokásból ijesztettem meg egy kicsinyég . . .

Akárhol voltunk, ha itthon, ha úton, valamire Szabásnak, ott mi hozzánk közel, vagy távolabb is a kövesdi pusztá felé, (a hol egyszer finom süteményt kaptunk az uraktól), vagy Bakóca mentén, mert bizony jó messze elküldözgettek bennünket, — a néném az mindég az álmát mesélte el nekem. Mert sokat szokott ő álmodni a hosszú éjszakákon, olyan furesákat, különösek, hogy ő maga se hitte el (úgy gondolom), de én végighallgattam, mert tetszett, el is hittem, mert hát én is szoktam néhanapján álmodni valamit.

Most is neki búzdult:

— Azt álmodtam, hogy visszajött az édes anyánk a temetőből, én meg szép harisnyát kötöttem neki, olyant, hogy megcsókolt érte.

— Nem lehet az, nem jön vissza soha . . .

— Mért ne jönne?

— Leszögezték a koporsót, magam láttam, nem lehet azt többet kinyitani. Azóta meg rá is fagyott az a sok föld, a mit behányt a kapával a Kazura bácsi, a ki a sirt ásta . . .

— De ha föltámad, akkor.

— Nem élünk mi olyan sokáig.

És olyan szomorú mosolyal nyugodott meg ebben, olyan kétes tekintettel, mint a ki hiszi is, nem is hallottakat. Továbbszötte az álommesét az ő érdekes, hányi, fura gondolatait, gazdagságról, kincsekről, palotákról gyerekes, akaratos bizodalommal, mintha számított volna mindezek teljesülésére. A hogy rá gondolok ezekre az estekre mostanság, mintegy azt kérdezem önmagamtól, hogyan szorulhatott az én néném agyába ez a magas, büszke vágy? Nem születik ez az alacsony falusi szalmaviskókban, nem az erdőszélen, a hol cigánysátorok terpeszkednek, nem az árokparton, a hol bimbó feslik, vagy az erdőirtás mentén, a hol forrás locsog. Pedig ez volt a mi hazánk, a mi levegőnk, a mi életünk akkortájt még, jó régen; az az erdő, a bimbó, a forrás, az árokpart, a hova most visszasiet az emlékezetem, az a rokkant viskó, a hol meghalt az édes anyám . . .

De az édes apánk még mindig nem jött, pedig a néném már azt is elmondta, hogy egyszer régen, a mikor én egész kicsiny voltam s ő se sokkal nagyobb, kiraboltak bennünket. Kiemelték a másik szoba ablakát, úgy másztak be a zsványok. Azt aztán alaposan kiürítették. Lába kelt mindennek; krumpli, liszt, fa, edény, ruha, min-

den ingó-bingó jószág odaveszett. Lakott akkoriban nálunk egy legény, Sűrű Pistának hívták, jóra való szelid gyerek volt, annak még a mosdó szappana is eltűnt. Szegény bolond, keservében azt siratta legjobban!

Onnan tudta mindezt a néném, mert ő meg gyakorta hallotta az édes apánktól; de csak hamarosan abban hagyta. Nem jó az ilyesmit olyan késő este bolygatni, mikor nincs ember a háznál. Én ugyan annak számítottam magamat, szidtam is keservesen a zsványait, hogy így meg úgy utána kellett volna nézni a dolognak, elfogatni őket, mert volt, a kire gyanakodjanak, kisül a szóbeszédből is az ilyen szűkmarkú faluban, — hanem a néném csak csitított; jobban érti azt más, tudta, hogy mit csinál az édes apánk!

Ráhagytam a beszédet. Igaza van! A kinek nincs, az viszi a másét, ha ráfognak, agyonüti a toladót, hogy még ő neki állna föllebb. Messze van a város, meg nem tudhatja azt senki, akkor is csak sokára, mint a hogy egy hétig feküdt vérbe fagyva a szágyi erdőben a csész: a Torzsa Dani, akkor is a szomszédfalusiak akadtak rá, a mint száraz galyat, letört ágat szedegettek az erdőben.

Hűh! . . . Megrázkódtunk ezektől az átkozott gondolatoktól. Ha nem lett volna mindez így s ha oly pontosan nem emlékezném rá, nem hinném el, hogy két vézna gyerek késő téli éjszakán egyedül ilyesmit hánytorgat agyában. De hát úgy volt, ráütöm a szót, csakugyan.

Künn kopogott valaki, mintha az édes apám hangját hallottam volna, fölujjongtam. Pedig csak a szél szabadult vissza, az kért nagy hahotával bebocsátást; a nyomorútnak még a széles uteza se volt elég nagy.

A zuhogó, recsegő zajra fölsírt megint a Józsi; de az egyszer nem akart oly könnyedén megbékülni. Hulltak nagy szeméből a könnyek, sikongált, annál jobban, mennél inkább ringattuk; lehányta magáról a vánkost és motyogott érthetetlenül valamit, én azt értettem ki belőle: Anyám!

A lármára a többiek, a nagyobbak is fölébredtek sorba: a Mariska, Böske és a hogy nem látták otthon az édes apánkat, ők is visitani kezdtek. Hijába szólunk rájuk, takargattuk be őket, ígértünk nekik hetet-havat, nem használt semmi. Utoljára mi is elkeseredtünk, aztán mind a ketten kegyetlen pityergésre fogtuk a dolgot.

Én még csak átmentem volna a Teller Lizaért, a ki rendszerint ilyenkor nálunk szokott aludni,

de a néném nem akart egymagára maradni a siránkozó gyerekekkel. Küldtem hát őt, de ő maga még a konyhába se mert kimenni, nem-hogy a szomszédba. Ketten se mehettünk természetesen, mi lett volna a gyerekekből?

Igy siránkoztunk, küzkölvődtünk, örködtünk ezernyi aggodalom, kétség, félelem, tapasztalatlanság közepette, a míg a jó gyerekek bele nem rekedtek az örült sikongálásba és el nem aludtak még egyszer. Magam is megtörültem könyes szemeimet kabátom ujjával jó szárazra, a néném is a köténye csücskével, vártunk, virasztottunk tovább türelemmel, leragadó szempillákkal.

Messze lehettünk már benn az éjszakában, mikor lekonyult álmosan a fej a rozoga asztalra és elaludtunk nyitott ajtó mellett. Bejöhettek von' akárki, de üresen is távozhatott volna. A gyerek nem kell senkinek, még a cigánynak se, egyéb pedig nem volt; a mi lett volna, ellop-dosták azt már régen.

Berkes Imre.

NEPTUN ÉS KISÉRETE.

Ké p ü n k h ö z .

A tengernek már a régi mesterek között is sok klasszikus festője akadt. A rejtélyes elem, mely nyugalmában fenséges, haragjában oly borzasztó, mindig vonzotta a költői kedélyeket. Voltak, a kik fürkésztek, akárcsak a szív rejtélyeit. Ezek közül való *Ajvaszovszky* Iván is, kinek gyönyörű képét most olvasóinknak bemutatjuk.

Ajvaszovszky Iván nemcsak az orosz nemzetnek, de a jelenkornak is egyik legnagyobb művésze. Termékenysége bámulatos: különböző nagyságú festményeinek számát 4000-re teszik. Nyolezvanhat éves már, de azért még fáradhatatlanul alkotja mesterműveit. Kiváltképp avatott festője a tengernek. A tengert teljes szépségében, félelmetességében a legkitünőbb hajós sem ismeri annyira. Azért tudja oly sok oldalon feltüntetni a hullámok alakjában, a levegő, a víz, a felhők igaz fényében és színében.

Neptun és kísérete a vihar kitörésének allegóriája. A vizek ura a vihar paripáitól ragadt kocsiiban száguld a hullámok fölött; kíséretében van a tenger minden szelleme, a tritonok, szirenák, sőt egy pár zephir is röpdös a magasban. Az egész kép sötét, a felhőkön keresztül semmi fény sem bír áttörni. A szigonyos Neptun és kíséretének fő alakjai azonban mithikus fény közt jelennek meg. A tenger már háborog, tajté-

kozik, de az igazi vihar Neptun paripáinak nyomán zúdul föl. A szilaj ménnek mintegy a felhőket látszanak letiporni a habokba, az orkánt az örvényekbe.

Mikor Ajvaszovszky tavaly Budapesten járt, valaki felköszöntőjében époly szellemesen, mint igazsággal nevezte őt a «legjobb admirálisnak», mivel a tenger titkait ő ismeri legjobban.

RÉGI RÓMAI UJSÁGOK.

Bajos volna kimutatni, hogy mikor és hol keletkezett az első ujság, csak annyi bizonyos, hogy már nagyon régen gondoskodtak az érdekesebb napi híreknek írásos terjesztéséről, vagyis igen régi időkből találunk már olyan irodalmi termék-félékre, a melyeket minden kezdetlegességük mellett is, hirlapoknak kell mondanunk.

Természetes, hogy ezek az ó-kori hirlapok a mai, óriási fejlettségű ujságok mellett úgy terjedelemben, mint tartalom és jelentőség tekintetében egészen elenyésznek, mindazonáltal nagyon érdekesek lehetnek előttünk.

A régi rómaiaknál, már Krisztus születése előtt jóval jelentek meg rendesen ujságféle kiadványok. Még pedig eleinte úgy, hogy a főpap, a Pontifex Maximus, a fontosabb napi eseményeket összegyűjtetvén, egy táblára felíratta, s a táblát hivatalos helyisége falára kiakasztatta, hogy a közönség elolvashassa.

Csakhamar aztán akadtak olyan élelmes vállalkozó szellemek, a kik a tábla ujdonságait lemásolva, az így «megszerkesztett» ujságokat árusították olyanoknak, kik nem akartak a főpap táblájára előtt tolongani. Sőt ezen ó-kori szerkesztőkiadók, ilyenformán megcsinált ujságaikat vidékre is elküldözték.

Sajnos, hogy ezek az ősrégi ujságoeskák nagyrészt megsemmisültek; csak kevés töredék maradt fenn napjainkig. E kevés maradvány is azonban szerfelett érdekes és tanulságos, s közlünk is belőle néhány számot.

Az egyik ujság Krisztus születése előtti 168-ik évből, következőket írja márcz. 29-ki számában:

«Villámlott, dörgött és a villám kevéssel délután, beleütött egy tölgyfába a Velia tetején. — Az alsó Janus melletti csapszékben verekedés volt, s a «Sisakos Medve» koresmárosát keményen elverték. — Titinius, plebejus aedilis, megbírságot a mészárosokat, mert vizsgálatlan húst árultak. A bírságból szentélyt építenek Lavernának, a Tellus temploma mellett.»

Ennyi az egész szám. Nézzük a többieket:

Márczius 30. Vejiben kö-eső esett. — Postumius néptribun viatort küldött a consula, mivel nem akarta kellő időre összehívni a senatust. P. Decimius néptribun azonban, közbenjárásával kiegyenlítette a dolgot. — Aufidius, a «Cimber Pars» című váltóüzlet tulajdonosa, sok adósság hátrahagyásával megszökött, de megcsípték s Balbus praetor elé állították. Itt azonban kitünt, hogy a rábizott idegen pénzekben nem esett hiány, minélfogva csak arra szorították, hogy mindenkinek fizesse vissza a magáét.

Márczius 31. A latin-ünnepet megülték áldozattal az albai hegyen; húsosztás is volt. A Caelioluson tűz volt, 7 ház egészen, 4 részben leégett. — Nerva legátus elfogta Démiphon kalózkapitányt, s keresztire feszítette. — Az erődben kitűzték a vörös zászlót, s a consulok újra feleskették az az ifjúságot a Mars mezején.

Április 1. Paulus consul és Octavius praetor, hadi felszerelésben elhagyták a várost s Macedoniába indultak, roppant nagy sokaságtól kíséretve; óriási láрма volt az egész Sacra Vián, egész a Carinaiig és Streniaiig, s felzavarták az egész szomszédságot. — Eltemették Marciát, a Sextus leányát: több volt a nép, mint a kíséret. — Sempronius főpap kihirdette a Megalesiákat. (Cybele ünnepe.)

Április 2. Baebius praetor, a főpap javaslatára «szent tavaszt» fogad. — Az aetoliai követeknek kiadták a szokásos ajándékot, huszezer ast; kíséretük felényit kaptak. — Aebatius elutazott a tartományába, Sziciliába. A. és L. Metellus, a Marcia fiai, anyjuk temetése alkalmával, színi előadással egybekötött tort adtak a népnek. — A karthagói hajóraj az adóval Ostiába érkezett.

A következő ujságszámok már a Krisztus előtti 62-ik évből valók, s ilyen ujdonságokkal kedveskednek az olvasónak:

Augusztus 11. Murena az állami házi isteneknek korán reggel áldozott a Castor templománál, azután senatus-ülést tartott a Pompejus curiában. — Syllanus, Cornificius előtt védelmezte a lavinumi Rosciust, kit erőszakoskodással vádoltak. Vádló volt L. Torquatus. A vádlottat 40 szavazattal 20 ellenében felmentették. — Verekedés volt a Sacra Vián, a Clodius munkásai és az Annius szolgálói közt. Egy más verekedés is volt. A senatus határozatot hozott, hogy az aerariusokra rótt bírság ne szálljon át örököseikre. — Déltájban dörgés, villámlás volt, s a villám megütött egy tölgyet az Argiletum tetején.

Augusztus 28. Tullius Sullát összeesküvés vád ellen védte. Vádló volt Torquatus. A vádlottat elítélték. A város praetora, e napon férjhez adta a leányát, minek következtében kihirdette, hogy nem fog törvénykezni, s a kitűzött tárgyalásokat mához 5 napra elhalasztja. — C. Caesar letévé a praetorságot, Hispaniába ment. Hitelezői sokáig visszatartották. — Tertinius praetornak törvénykezési ülés közben fia halála hírért vitték, melyet azonban csak a mérge keveréssel vádolt Coppo-

nus barátai koholtak, hogy a törvénykezést hátráltassák. Ijedve haza futott, de megtudván az igazat, a vizsgálatot tovább folytatta. — A Fabius ivénél verekedés volt, s a Curio csapatából két gladiatort agyonütöttek.

Augusztus 29. Metella Pia veszta-szűz temetése megtörtént; az Aurelius útja mellett, ősei sírboltjába helyezték el. — A censorok az Ajus temploma teteje kijavítását 25000 sestertiusért kiadták. — Estefeleg Q. Hortensius beszédet tartott a censuráról és az Allobrog háborúról. — A Sergius bandájának maradványai zavargást indítottak Etruriában. — A «Három csárda» koresmárosát részeg thrákok az utczán megölték.

Tehát ilyenek voltak a régi ujságai, 5—6 sor egy szám, s így jól volt. Boldog ó-kori olvasók s még boldogabb szerkesztők, ti ugyan hamar készen lertetek lapjaitokkal! Vajjon mit szólnátok a mai ujságokhoz, a melyeket már kiló vagy méter számra kell becsülni? Igaz, hogy a régi szerkesztők nem is eresztették hosszú lére a dolgot; leírták egy pár szóval, a részletek kidolgozását az olvasó közönségre hagyva. Milyen egyszerűen elmondják például, hogy a derék Nerva elesített s menten megfeszítettett egy tengeri rablót, azután meg, hogy a «Sisakos Medve» tiszteletreméltó koresmárosát keményen eldöngötték, míg a «Három csárda» jámbor gazdáját egyszerűen agyoncsapták. — Milyen hasábotok irnának az ilyenmiről a mai ujságírók, hány «saját külön tudósítónk»-nak kellene ezért nyargalászni, s hány ollónak mozgásba jönni! Hát a Roscius, Sulla, meg Copponius bűnügye! Miesoda hálás anyag lenne ma az efféle, s hogy öntené arasz számra az érdekesítő törvénykezési tudósításokat. — A jámbor Aufidius szökéséből meg legalább is egy kis Panama-botrányt kerekítenének, s hétszámra gyönyörködhetnék a közönség az újabbnál újabb leleplezésekben.

De hát az izlés a korról változik; mindeniknek meg van a magáé, ma ilyen, hajdan amolyan.

Csak az anyag nem változik. Az épen olyan ma is, mint ezelőtt kétezer esztendővel. Hiszen azok a koresmai és utezai verekedések, a mészárosok megbírságolása, a temetések, a törvénykezések, templom-tatarozás stb., nem mind olyan-e, hogy a mai lapok ujdonság rovataiban bátran helyet foglalhatnak? Csak épen a Nerva, Demiphon, Porcius, Tullius, Decimus s más klasszikus hangzású nevek helyett kellene holmi kevésbé klasszikus hangzásúakat tenni.

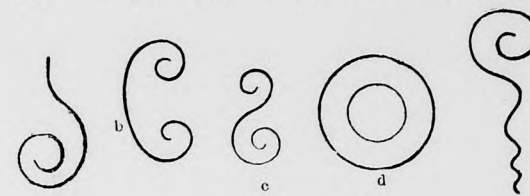
Hogy a római ifjúságnak megvolt-e, vagy nem a maga «Tanulók Lapja», arról nem beszél a krónika.

EGY KIS VASTECHNIKA.

Apró vasmunkák készítése.

3

Gyakrabban kapesokkal történik az összeerősítés; ez utóbbi a szögecselésnél jóval egyszerűbb eljárás. E kapesokat úgy állítjuk elő, hogy a pléhlemezből megfelelő nagyságú darabot kivágunk. Hosszúságát úgy állapítjuk meg, hogy az összeerősítendő részeket egymásra tesszük, keskeny papírszalaggal körültekerjük, úgy hogy végeik szorosan egymáshoz érjenek, vagy az egyik kissé a másik fölé érjen. E darabok mindegyikét az összeerősítendő résznek megfelelő szélességben két végén derékszögben fölhajlítjuk, azután az említett egymásra helyezett darabok fölött összehajlítjuk s a lapos fogóval annyira reá szorítjuk, hogy

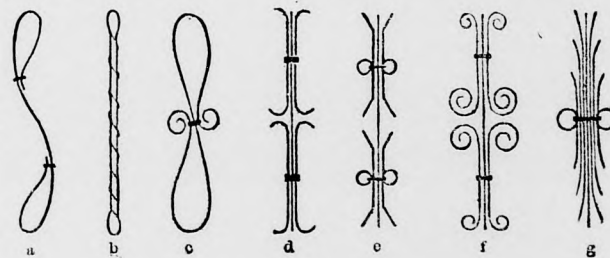

14. ábra.

helyükről többé el nem esúszhatnak. Még tökéletesebb lesz a merevítés a fénymázzal való bevonás által. Mindenesetre nagy időmegtakarítás, ha ily kapesot jókora mennyiségben tartunk készletben, hogy szükség esetén rögtön kéznél legyenek.

*

Ezek előrebocsátása után áttérünk a minták ismeretelésére. Minden egyes tárgy elkészítéséhez annak természetes nagyságban való lerajzolása szükséges, mely ha nem is finom kivitelű, mindazáltal kell, hogy pontos legyen s valami síma deszkán, hártypapíron vagy erősebb minőségű papíron is elkészíthető. Ha — mint az igen gyakran előfordul — a mintában többször visszatérő csigavonal vagy köralakok vannak, akkor ezeket csak egyszer kell pontosan lerajzolni. E munkákhoz már igen sok minta kapható, magunk is előállíthatjuk azonban nagyobb fáradság nélkül, a mi igen szórakoztató, s valóban bámulatos, mily csinos mintákat állíthatunk össze néhány egyszerű alapvonalból. Utóbbiak, mint a 14-ik ábra mutatja, az egyszerű csigavonal (a), az egyoldalúan kettős (b) és váltakozva kettős csigavonal (c), a kigyó vagy hullám — s a csavarvonal, továbbá a kör — (d) és kerülék alak

15. ábra.

és ezek metszetei, végre a hullámvonalban végződő csigavonal. A 15-ik ábra a-tól g-ig különböző összetett rácsmintákat mutat tetszésszerű alkalmazásra.

Mivelhogy az egyszerű pléhlemezek kerítésekhez, s ezek függőleges vaspálcáinak előállításához nagyon vékonyak és ennek következtében a szükséges

ellenálló képességük nincs meg, e munkálatokhoz vagy vastagabb vaspálczikákat veszünk, vagy a vékonyabb lemezek ellenállását két lemeznek egymásra illesztésével növeljük, a melyeket azután összeszögecselünk avagy kapesokkal egybe erősítünk. Olykor csavarvonalban futó vaspálczikákkal is segíthetünk magunkon, melyek igen tetszetős változatosságot hoznak az egyszerű alakokba. E célra egy vagy két egymásra illesztett pléhszalagot egyik végével vízszintesen a csavarzorítóba fogunk, másik végét a lapos fogóval a pléhszalag folytonos feszültsége mellett csavarvonalban addig forgatjuk, míg nem a kívánt alakot megkaptuk. A vastag pálczikák vagy ezek helyett a többszörösen egymásra illesztett és összerősített pléhszalagok körülbelül a lakatosoknál használt vaspálczáknak, az egyszerűek a vaspántoknak, a különböző vastagságú huzalok (drót) pedig — a melyeket ritkábban használunk — a vasszalagnak felelnek meg. (Folyt. köv.)

IRODALOM.

— **A kurucz háborúk története.** A Szilágyi S. szerkesztésében megjelenő «A magyar nemzet története» című tíz kötetes nagy munka hetedik kötetét Acsády Ignác írta «I. Lipót és I. József kora (1657—1711)» czímen. A magyarországi függetlenségi harcok korszakának legérdekesebb epizódját képezik a kurucz háborúk, II. Rákóczy Ferenc alatt, ki az elégtelenség élére állva, zászlójára ezt a jelszót írta: «Pro Libertate». A világtörténelem egyik legvonzóbb, legszebb jellemei közé tartozik II. Rákóczy Ferenc, ki életét, egy királysággal felérő óriási vagyonát, családi boldogságát tette kockára a magyar nemzet, a magyar haza függetlensége, szabadsága megmentése czéljából és midőn a magyar szabadsággal együtt mindenét elvesztette, nagy lemondással és önmegadással, hiveinek épületes ragaszkodásától övezve fejezte be életét mint bujdosó, török földön, hogy az önfeláldozó hazaszeretet ragyogó példája maradjon mindörökké. Ezeknek a változatos szerencsével folytatott kurucz-háborúknak megragadó leírását találjuk a most megjelent füzetekben, a melyek tele vannak számos szövegekkel, ezen kívül igen díszes műmelléletek vannak hozzájuk csatolva. Minden füzet ára 30 kr. Ajánljuk az ifjúsági könyvtárak figyelmébe.

Krónika.

- Október 1. 1505. Tinódi Sebestyén szül.
 « 2. 1762. Mikes Kelemen +
 « 4. 1570. Pázmán Péter szül.
 « 5. 1864. Madách Imre +
 « 6. 1849. Aradon a tizenhárom tábornokot kivégezték.
 « 7. 1810. Nagy Ignác író szül.
 « 10. 1812. Garay János szül.
 « 1844. Munkácsy Mihály szül.
 « 1892. Salamon Ferenc +
 « 12. 1504. Corvin János herceg +
 « 13. 1823. Lisznyai Kálmán költő szül.
 « 1479. Kenyérmezei útközet.
 « 14. 1844. Tóth Ede népszínműíró szül.
 « 15. 1829. idősb Ábrányi Kornél szül.

AZ ISKOLA VILÁGÁBÓL.

Erzsébet-napja. A magyar ifjúság emlékünnepeinek száma meggyarapodott eggyel. A mi imádozt, megboldogult királyasszonyunk áldott emlékezetét fogja megülni minden november tizenkilencedikén. Ezen a napon beláthatatlan időnek fiatal nemzedékei fogják hirdetni, hogy ki volt Erzsébet királyné. *Dr. Wlassics Gyula* vallás- és közoktatásügyi miniszter október 3-ikán rendelte ezt el. A magasan szárnyaló körrendeletből álljon itt e gyönyörű rész: «Neveljük Erzsébet királyné emlékében a tanuló ifjúságot. Nem szabad az ő dicső emlékezetének halványulnia a jövő nemzedékek lelkében sem. *Évről-évre szenteljük az ő dicső és áldott emlékezetének az ő védszentjének, Erzsébetnek napját,* november 19-ikét. S míg a gyász e szomorú esztendejében már megtartottuk gyászünnepeinket — ezentúl évről-évre Erzsébet napján méltó gyászünneppélylyel ujtjuk fel a mi elvérzett Patrónánknak, Erzsébet királyasszonynak emlékezetét; forduljon a maga hite szerint Istennek oltárához, teremője kegyelméhez az egész magyar tanuló ifjúság, s a tiszta gyermeklelkék és felángoló ifjú szívek társaságában jusson az Úr elé a jövő nemzedékek halálja és szeretete Erzsébet királyné iránt, a ki szeretetének áldásával halmozott el bennünket, a kinek utolsó imájába is bele van foglalva nemzetünk boldogsága.

S az Isten házából az erkölcs, a törvényisztelet, a tudás és hazaszeretet templomába, az iskolába gyűljön a fiatalság és hangoztassák előtte Erzsébet királyné áldott emlékezetét, a nemzet anyját, a kinek szent élete és vértanu-halála örök emlékezetül álljon fiaink és leányaink előtt!

A gyász- és emlékünnepe pedig záruljon a mi nemzeti imádságunkkal, Kölcsey Himnuszával, a melynek szép szavaival kérjük áldást a magyarok Istenétől a mi nemzetünkre és a trónra, melynek ő soha el nem halványuló fényes csillaga volt.

Magyarország tanárainak ajkaira s onnét a tanuló ifjúság szíve mélyébe tegyük le Erzsébet királyné dicső emlékezetét s haló porában is áldjuk azt az átvert jó szívet, a mely annyira szeretett bennünket, hogy megholta után sem áldhatjuk és szerethetjük eléggé, s a melylyel a mi dicső, jó királyunk vizsgálatása, öröme szállt sírba, mindeneknek, de legkívált a mi gyászoló nemzetünknek örök fájdalmára. Kérjük a népek és nemzetek Istenét, hogy áldja meg, vigasztalja meg felséges atyánkat, a királyt, s áldjuk meg az ő drága hitvesének szent hamvait, mondván: «Áldott legyen dicsőült királynénk, Erzsébet felséges asszonyunk emlékezte!»

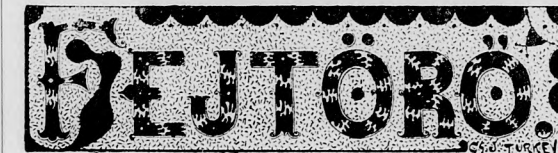
Erzsébet-gyász. «Megkönyezetlen senki se hagyja, Kedves urára szánva tekint». Eljött a nagy *zomotorra* mindenki, a nemzet apraja-nagyja és az iskolák népe búbanatos szívvel hódolt a felejthetetlen Nagyasszony emlékének. Az ifjúsági gyászoló ünnepekről annyi tudósítást kaptunk, hogy lehetetlen mindannyiról részletesen megemlékezni. A *budapesti VIII. ker. főreáliskola* szónokai Felsmann József igazgató és Tankó János tanár voltak, Schwarcz Gyula VIII. o. t. Pósa Lajos költeményét szavalta. A *kereskedelmi akadémiában* Névy László igazgató megnyitása után Dr. Koltai Virgil gyönyörű beszédben méltatta a királyné emlékét, a tanári kar és ifjúság részvevő feliratot intézett ő felségéhez. Az ünnepélyen a kereskedő világ számos előkelő tagja volt jelen. — A *szegedi főgimnáziumban* Jászay Rezső tanár mondotta a gyászbeszédet, Eidenmüller Elemér VIII. o. t. szavalt,

az énekkar bús darabokat adott elő. — A *losonci* áll. főgimnázium ünnepén Latkóczy Mihály igazgató tartott nagy beszédet. — A *pécsi* áll. főreáliskola szónoka Gallovich tanár volt, ezután Landgraf József VII. o. t. szavalt el Szávay Gyulának megindító költeményét, «Szent Erzsébet» legendáját. A karénekelte alkalmi darabokat Eckhardt Antal tanár szerzeményei. — A *nagykanizsai* felső kereskedelmi iskolában Kárpáti Manó tanár beszélt, Schlesinger Hugo Makai Emil költeményét szavalt. — A *félegyházi* főgimnáziumban Holló László igazgató «Erzsébet királyné a magyar nők között» czímen tartott megindító beszédet. — *Nagyszében* az ifjúsági énekkar gyászdalokat zengett, Kárpáti Gusztáv tanár pedig megható szavakkal esztelte a nemzet és ifjúság gyászát.

Iskola-avató. Nagyszében tudósítónk írja: «Majdnem másfélszázados óhajlás teljesedett be, gimnáziumunk palotaszzerű új épületet kapott. Szeptember 24-ikén az ifjúság 526 tanulóiból álló menetben az új gimnázium tantermébe vonult, mely alig volt elég tágas a hatalmas tömeg befogadására. Miután a tanári kar, élén a főigazgatóval, helyet foglalt, felállott Ferenczy István igazgató úr és szép beszéd kíséretében a tudománynak ez új hajlékát az ifjúságnak átadta».

Ki a vivát? Megmondja az alábbi felsorolás. Az ország legkülönbözőbb vidékein rendre megalakultak az önképzőkörök, ősi hagyományhoz képest egész fiók-követválasztás kíséretében. Folyt a korteskedés kiesiben és nagyban, a «partok» tüzesen vitatták jelöltjeik érdemesebb voltát és a választás napja valóban nem esekély izgalomnak vetett véget. Régi jó munkatársunk, a «Nagybácsi», a maga zamatos szókimondásával elmondta annak idején, hogy hát ki legyen a vivát? Jámor Pali, az intézet színe-virága, a komoly és tudós deák, no pedig Csürkös Jancsi, a nagyszájú, de üres síheder, a mely speczies — fájdalom — az önképzőkörökben néhutt hátraszorítja a vezérkedésre hivatott komoly, derék elemet. Kedves ifjak! így véljük, szöveget ütött fejetekbe a «Nagybácsi» igazmondása, mert hatása megismerszik a nekünk megküldött listákon. Mi, a ti igaz jóakaróitok, nem rösteltük ám a fáradságot, hanem kiböngészttük a rendelkezésünkre álló értesítőkből, kiket vallottatok ti érdemeseknek, hogy életéken járjanak. Nincs baj! a magyar ifjúságnak nem kellene a Csürkös Jancsik. Ezek után álljanak itt néhány önképzőkör választásának eredményei. — A *budapesti ref. főgimnázium-nál* ifj. elnök lett ifj. Csiky Kálmán, főtitkár Szabó Jenő, pénztáros Ringer D., könyvtáros Hegedüs Ferencz, megannyian VIII. o. t. — Az *eperjesi* kollégium «Magyar Társulata»-ban ifj. elnökül Both Tamás, titkárul Bielek Aladár, főjegyzőül Einzig Miklós VIII. o. tanulók választottak meg. — A *pécsi* áll. főreáliskola «Eötvös-önképzőkör»-ének elnöke Korniss Ödön, titkárja Frankl Henrik, főjegyzője Altman Aladár, pénztárosa Roth Miksa lett. — Az *aradi* keresk. akadémiánál a tisztikar ilyen alakult meg: elnök *Földi Zoltán*, alelnök Ovári György, főjegyző Kneffel Gyula, pénztáros Svarecz Géza. — Az *aradi* főgimnázium «Petőfi-kör»-ének elnöke Leitner Ernő, alelnöke Kohn Jakab VII. o. t., főjegyzője Kovács István, pénztárosa Kárász Győző. — A *nagykőrösi* ev. ref. főgimnázium tisztikarát ekép választották meg: elnök lett *Ujszászy Imre*, titkár Hörömpö Ferencz, főjegyző Molnár Balázs, aljegyző Darányi Lajos, pénztáros Faragó László. Tudósítónk ezenkívül még négy *békebirát* említ, de nem szól arról, mely hivatása légyen

ezen tisztviselőknak. Tán csak nem «harcolnak és háború»-nak színhelye a derék nagykőrösi magyar fiúk önképzőköre? — A *szekesfehértvári* áll. főreáliskola «Vörösmarty-önképzőkör»-ében elnöknek *Arnstein Kornélt*, főjegyzőnek Révész Elemért, pénztárosnak Bory Jenőt választották meg. Mingyárt ezután ülést tartottak, melyen a kör kijelölte a lapokat, melyeket jártni fog. («Tanulók Lapja»-t két példányban.) — Végül a *szegedi* főgimnázium önképzőkörének tisztika: a így alakult meg: elnök *Schütz Antal*, főjegyző Márki Imre, főpénztáros Simon József, könyvtáros Traum Péter.

Jelige: Fejtörő az elme sportja.

Rovatvezető: Csizsár József.

Számítási kérdés:

Egy kétjegyű szám jegyeinek összege 11; ha a jegyeket feleseréljük és az így nyert számot az előbbitel megszorozzuk, szorzatul 3154-et kapunk. Melyik a kétjegyű szám?

Földrajzi kérdés:

Mi a neve azon vulkáni szigetcsopornak az Atlanti-óceánban, a melynek tűzhányói még a 17-ik században is működtek? Egyik sziget közelében van egy tengeralatti vulkán, mely kitorésekor a tenger színe fölé emelkedő salak-kúpot képez, melyet azonban a tenger ismét le szokott rontani. Melyik e sziget?

Történelmi kérdés:

Mi a neve azon trójai királyfinak, a ki megölte Patroklost, kinek halálát Achilles azzal boszulta meg, hogy erős küzdelemben legyőzvé őt, holttestét szeréhez kötve hurezolta Trója falai körül?

Természetrizai kérdés:

Melyik állatrend az a kétélűek osztályából, a melybe tartozó állatoknak a feje nagy, lapos? Egy keresztes és egy faresigolyájok van; a esipőcesont-izület által függ össze a keresztesonttal. Mely állatok tartoznak ide?

Vegyti kérdés:

Mi a neve azon vegyi elemnek, mely előfordul a folypáthban, kryolithban, amphibolban, topázban, esontokban, a fogak zománczában? Szintelen gáz, mely az üveget és fémeket erősen megtámadja, miért is üvegetetésre használják.

Képrejtvény.

Megfejtési határidő október 16.

A 40. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:

Számtani kérdés: Az 1876-ik évben történt. **Földrajzi kérdés:** Bács község. **Történelmi kérdés:** Gurko József Vladimirovics. **Természetrizsi kérdés:** Farkasok rendje a kételtűek osztályából. **Képrejtvény:**

Ha a föld Isten kalapja,
Hazánk a bokréta rajta.

Helyesen fejtették meg: Benisch Arthur, Denk Gusztáv, Dániel Mihály, Picker Gerő, Hübner János, Aliquander Ödön, Ács Albert, Ács Nagy István, Tonelli Sándor, *Szenyovszky Ferencz*, Jakab Gyula, Schmid Károly, Szécskay Dezső, Windt Lajos, Balogh Pál, Gretzmacher Jenő, Halmi Gyula, Nyúl István, Reiser Sándor, Kárász Géza, Rosenberg Ignác, Nagy Vincze, Reich Zoltán, Bauer Gyula, Lázár István, Simon János, Keresztszeghy Sándor, Buzáth Jenő, Stein Pál, Groesli Gyula, Fiedler Kálmán, ifj. Miróczy János, Chabada Jenő, Miróczy Árpád, Molnár Béla, Kutlik Félix.

A kitűzött könyvjutalmat, Garay J. Szent László járt díszkötésben *Szenyovszky Ferencz*, keresk. akadémiai tanuló nyerte el Székesfehérvárott.

SZERKESZTŐI TELEFON.

Diákok világpostája! *E tárgyban egymást érik a telkesnél telkesebb, érdeklődő és okos megnyilatkozások. Miatán mi minden kedves hívünk véleményére kíváncsiak vagyunk, készségesen várjuk a további nyilatkozatokat.*

Az iskolai év meggyújtával megkezdődött az önképzőkörök működése is. Kérjük tudósítóinkat, küldözgesék idejében értesítéseiket. Azon intézetektől, melyekben a «Tanulók Lapja» tudósítói állása nem volt betöltve vagy megüresült, ajánlkozót várunk, hogy az «Iskola világából» rovatunk czéljának megfelelően: a magyar ifjúság szellemi életének tükré legyen.

T. P. Arad. Tudósítónak köszönettel elfogadjuk, figyelmébe ajánlván lapunk terjesztését. — **B. A.** Szeged. A tanári kurzus az egyetemen négy esztendőig tart; ezen idő alatt két alapvizsga teendő le. Az ötödik év végén letehető az utolsó, a pedagógiai vizsga. Jeles érettségi bizonyítvánnyal föltétlenül számíthat tandíjmentességre. Elfogadjuk. — **D. P.** Budapest. A legnagyobb portugál költő Camoens Lajos, a «Luziada» szerzője. — **Tudósító.** Pécs. Polytassa további tevékenységét. Jutalomkönyvre még ráér reflektálni. Bekötési táblák mult évfolyamunkhoz még kaphatók a kiadóhivatalban. — **R. J.** Kaposvár. Küldje ezentúl ön a tudósításokat és szerezzon a «T. L.»-nak mentül több hívet a derék kaposi deákok között. — **Ö. L.** Budapest. Kiskorú ember nem köthet visszerthes jogügyleteket, s így a kéreztett műveket csak úgy kaphatja meg részletfizetésre, ha valaki kezeskedik önért. **Dr. S. A.** A cikkek most jön, a költeményt a jövő számban hozzuk. Üdv a szerzőnek, a kit az egyetemről jól ismerünk.

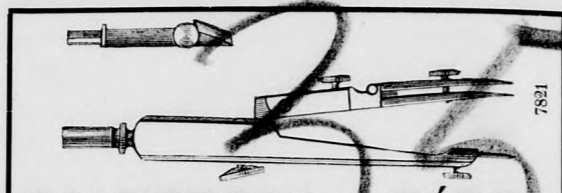
MAGYAR IRÁSBELI FELADATOK.

Összeállította
Dr. RUPP KORNÉL,
főgymn. tanár.

Több mint ezer magyar feladatot tartalmaz
vázlatokban s kidolgozva.

Ára a 400 oldalra terjedő szép kiállítású munkának
2 forint.

Megrendelhető a Tanulók Lapja szerkesztőségében.

CALDERONI ÉS TÁRSA

váczi-u. 30. BUDAPEST, kishid-u. 8.

Ajánlanak svájci rajzeszközöket finom kivitelű svájci módor szerint készítve.

iskolai rajzeszközöket, szemüvegek és orrosintókat, mennyiségiani, természettani, láttani, villanyos és vegytani készülékek, színház és tábori látosóvek, szoba-, ablak- és fűrdőhőmérők, fényképezet készülékek.

Képes árjegyzékek kívánatra bérmentve küldetnek.

Önoktató nyelvmesterek bármely nyelv alapos elsajátítására a

Toussaint—Langenscheidt módszere szerint

ROZSNYAI GYORS NYELVMESTEREI

ezimmel megjelent művek, mivel egy-egy kötet nemcsak a legteljesebb, noha rövidre foglalt, velősen megírt nyelvtant foglalja magában, hanem egy pompás társalgási részt is, mely mindazt tartalmazza, a mit utazáskor vagy társaságban tudnunk kell. Eddig megjelentek a: 1. német, 2. magyar, 3. francia, 4. angol, 5. olasz, 6. orosz, 7. spanyol, 8. portugál, 9. latin, 10. román nyelvmesterek. A társalgási részben négy rovat van: a magyar rovat mellett megvan a németje is, azonkívül természetesen a megfelelő nyelv, melyet tanulunk és végre a kiejtésnek rovata, melyben az idegen nyelv hangzását magyar betűkkel visszadjuk. **Egy-egy kötet ára csak 30 kr.** Bérmentesítésre 5 krt kérek.

A legjobb, legteljesebb nagy Magyar Sakkönyv

az, a melyet a világhírű Bilguer és Morphy nyomán magántanulás czéljából Akantisz és Rozsnyai szerkesztettek. Mivel ez a legvilágosabban megírt utmutató az elméleti és gyakorlati ismeretek elsajátítására úgy a sakkozás technikáját, mint a dr. Wekerle nyomán megírt gondolkodástanát illetőleg. A kezdetleges játéktól a legmagasabb fokig mesteri módon tanítja a cseljátékokat, a jó hadállás és a roham kivételét. A megérthetést könnyíti 360 ábra. Értékét emeli a 250 mesterjátszma. (Bachmann: Geistreiche Schachpartien szerint elemelve) hozzá még a budapesti millénárius mesterverseny is. Ritkítja párját az a része a műnek, mely: «A problémák tanát» előadja, Berger világhírű «Das Schachproblem» című műve nyomán alapos elmélettel, 160 gyakorlati problémával. Míg ezen válogatott anyag forrásmunkáinak beszerzése legalább is husz fruba kerülne, addig e mű, mely a sakkozás valóságos kincseshányja, fizet csak 2 frt, díszkötésben 2 frt 50 kr., alkalmat nyújt a sakkozás legmagasabb fokát is elérhetni.

Bérmentesítésre 25 krt kérek.

ROZSNYAI KÁROLY könyvkiadónál, Budapest, IV., Muzeum-körút 15. sz.

Bárki által hirdett új vagy használt könyv vagy kóta ugyanazon az áron kapható. Árjegyzék ingyen.

A KÖZÉPISKOLAI MATHEMATIKAI LAPOK

VI. évfolyamának első száma

a következő tartalommal jelent meg: Vázlatok a matematika történetéből. — A háromszög ötödik nevezetes pontja. — Különlélek. — 21 kitűzött feladat. — Az érettségi vizsgálatok tételei. — 18 megoldott feladat. — A esillagos ég.

Mutatványszámokat szívesen küld a kiadóhivatal:
Budapest, VI., Hunyady tér 11.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	SZERKESZTI	SZERKESZTŐSÉG:
Negyed évre... 1 frt 20 kr.	Dr. RUPP KORNÉL	Budapest, IX., Soroksári-u. 31.
Fél évre... 2 frt 40 kr.	főgymnasiaumi tanár.	KIADÓHIVATAL:
Egész évre... 4 frt 80 kr.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.	Budapest, IV., Egyetem-utca 4.
Megjelenik minden vasárnap.		Kéziratokat nem adunk vissza.

LEVELEK EGY KIS DEÁKHOZ.

A Tanulók Lapja számára.

III.

Örömmel láttam, Ferike, hogy hozzád írott soraim megnyugtattak, s te ambícióval jársz a gymnasiumba.

Tudom, hogy nem szívesen veszed a tanárod szigorúságát, mert keserves levelet irtál haza, hogy a latinnyelv tanára mindjárt az első héten beszakította a gyakorlatos füzeted első lapját azért, mert egy kis tintamalacz ékeskedett rajta. Azt is megirtad, hogy már kétszer ott fogott előadás után egy-egy negyedórára, mert az óra előtt rendetlenkedők közé fölirt a vigyázó.

Ez a vigyázó a te legnagyobb ellenséged, mert ha csak hátrafordulsz a szomszédodhoz, azonnal rád szól, azután fölír. A tanár úr pedig szívtelenül vagy ott maraszt az iskolában, vagy bejegyez a noteszébe. Te azt nem tudod megérteni, hogy a gymnasiumban a legkisebb mozdulatra is tilalom van szabva. Nem tudod megérteni, hogy mi bűn van abban, ha az ember egynehány papirhulladékot a padja alá dob, vagy egyéb szemetet is ott felejt.

A tanárodnak az örökös örködése is türehtelen. Egész délelőtt ott jár szünet alatt a folyosón: ott van, ha rajzórára mentek, ott áll, ha a torna-terembe készültök, ott van, mikor haza mentek előadás után, szóval: mindig a nyakatokon ül. Engesztelhetetlen ellensége a lármának, a rendetlenkedésnek, megzavarja a tanterem ajtajában s ha megállja is szó nélkül, azt azonban már meg nem állja, hogy legalább a fejét meg ne esóválja, mikor valakit jó kedvében, vagy éppen birkózni lát.

A legnagyobb baj pedig az, hogy vele feleselni éppen nem lehet. Ellentmondást nem tűr, az ügyes diákhazugságokat pedig éppen nem hiszi el. Ördöge lehet neki, mert még azt is megismeri az orrod hegyéről, hogy a leczkédet nem jól tudod. A leczkét illetőleg pedig telhetetlen és követelő, mert mindig előlrol kérdez s számon kéri azt is, a mit az első órára adott föl.

Azt irod azonban, hogy a latin nyelv nem is olyan nehéz, mint a milyennek te képzelted. Előtted mindig úgy beszéltek a vénebb deákok a latin nyelvről, hogy azt csak kevés diáknak adatik megérteni, te pedig azt mondog, hogy eddig még érted, sőt tanuló társaid is mind veled egyetértőleg nyilatkoznak a nehéznek kikiáltott latin nyelvről.

Lám, lám, Ferike, hát nem nehéz a latin nyelvtan? Hát tudod-e, hogy miért nem nehéz? Bizonyosan nem azért, mert szigorú a professorod? Engedne csak benneteket egy kicsit szabadon, ne fogná csak olyan szigorúan a gyep-lőt, tudom, hogy nehéz volna.

Azt mondog, hogy a fiúk az osztályban mind szorgalmasan tanulnak, s csak egyszer történt meg, hogy Boglyas Andris nem tudta a feladatát s a tanár úr még a nádpálczával is nógatta a tanulásra. Hidd el, Ferike, az a nádpálcza volt a Boglyas Andris legnagyobb jótévője, mert azóta ő is tanul.

A te tanárod bizonyára nem használja a nádpálczát annál, a kit szép szóval is rá tud venni a tanulásra. Boglyas Andrison nem fogott a szép szó, neki pálcza kellett, hogy tanuljon, de ugy-e, tanul is ám most?

Lásd, az édes atyád selyem cylinder kalapját nem zsúroló kefével kefélik, hanem szép bársony kefével; a konyhatokat pedig zsúroló kefével.